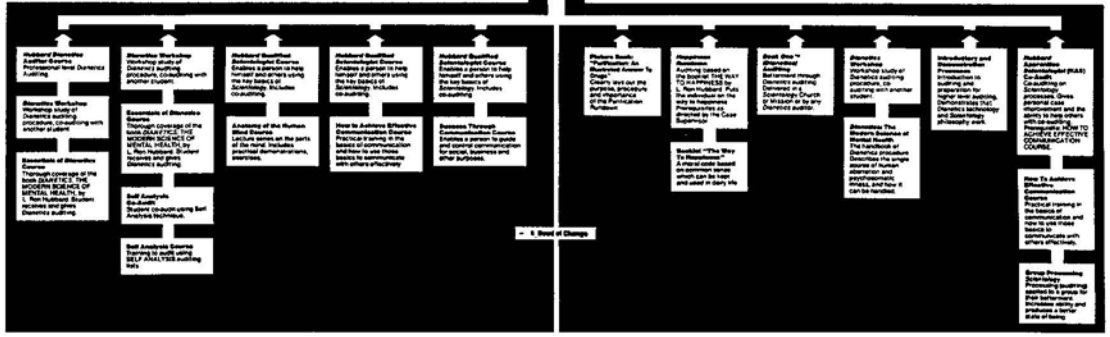

Permanent Class IV	Class IV Auditor	Class III Auditor	Class II Auditor	Class I Auditor	Class 0 Auditor	Not Classed	Not Classed
Hubbard Certified Auditor (HCA, Provisional)	Hubbard Professional Auditor (HPA, Provisional)	Hubbard Certified Auditor (HCA, Provisional)	Hubbard Trained Auditor (HTA, Provisional)	Hubbard Recognized Auditor (HRA, Provisional)	Hubbard Professional TA Course Graduate	Hubbard Professional TA Course Graduate	Hubbard Professional TA Course Graduate
Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology	Academy of Scientology
Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit	Ability to Audit
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions
18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions	18 Sessions

* Notional One Year Learning is a preliminary for training of the next level, which is earned by a qualified CO as licensed in NECI. At Step 14, January 25, 1979, NECI was discontinued.

ROUTES ONTO THE BRIDGE

Copyright © 1983
All Rights Reserved

dynamic, de drang tot persoonlijke overleving. De resterende zeven dynamics bieden echter nog een vrijwel onuitputtelijke bron voor vervolgstudie. Het einddoel dat aan de «clear» wordt voorgehouden, is de staat van Operating Thetan (OT), dat wil zeggen iemand die alle acht dynamics beheerst. De OT-cursussen I tot en met VIII worden verzorgd door de Advanced Organizations (Los Angeles en Kopenhagen)⁹⁶. De inhoud ervan en het gebruikte materiaal dragen het stempel vertrouwelijk, omdat, aldus de organisatie, «een deel van dit hoogwaardige materiaal niet zou zijn te begrijpen». Het zou gevaarlijk zijn dit vrij te geven voor onbevoegden.

Het auditeren neemt onmiskenbaar een belangrijke plaats in in de cursusactiviteiten van Scientology. De praktijk van auditing wordt ondersteund door een tweetal instrumenten, waaraan wij enige aandacht willen schenken: de E-meter en de dossiers.

De E-meter is een instrument, dat beoogt de auditor een scherper zicht te bieden op de psychische toestand van de geauditeerde en de veranderingen die zich daarin voordoen. De geauditeerde heeft in beide handen een blikje, dat verbonden is met een elektronisch apparaatje met een wijzerplaat. De blikjes dienen als polen waartussen een zwakstroompje loopt dat de huidweerstand meet. Veranderingen daarin komen tot uitdrukking door het uitslaan van de naald op de wijzerplaat. De autonome (onbeheersbare) lichamelijke reactie waarop het apparaat reageert, stelt de auditor in staat als het ware met een vergrootglas het effect van een bepaalde vraag dan wel het opgewekte reactiepatroon bij de geauditeerde waar te nemen. Mede aan de hand daarvan stelt hij vast waar in de geest zich problemen aftekenen en waar niet⁹⁷.

De bevindingen van de auditor uit de auditing-sessies worden altijd schriftelijk vastgelegd in een dossier over de geauditeerde, de zogenaamde pc (pre-clear)-folder. Hoewel dit dossier geenszins het enige is dat over een cursist wordt aangelegd (er zijn daarnaast nog een studentendossier, waarin de vorderingen van de cursist worden bijgehouden, een financieel dossier, waarin de schulden en betalingen worden geregistreerd, en een ethics-dossier, waarin corrigerende maatregelen worden vermeld) is het wel het dossier dat in het algemeen de meest vertrouwelijke gegevens bevat. Met behulp van de pc-folder kunnen de auditor en de supervisor het auditing-proces volgen en kan zo nodig na verloop van tijd de draad weer worden opgepakt. Het is om die reden, aldus de Kerk, dat dit dossier wordt bijgehouden en nimmer vernietigd. Ook daarom staat men het dossier zeer ongaarne af indien het door een vertrekkende cursist wordt opgevraagd; hij zou immers ooit nog eens kunnen terugkeren. Kennisneming van het dossier door de cursist acht men trouwens hoegenaamd weinig wenselijk,

⁹⁶ De ontwikkeling staat niet stil: de telling gaat al tot OT-XV, al is het materiaal voor de hoogste graden nog in ontwikkeling.

⁹⁷ De associatie, die zich opdringt, tussen de E-meter en de leugendetector wordt door de Scientology Kerk van de hand gewezen. Die opvatting is in zoverre begrijpelijk dat de bedoeling van de E-meter niet is het aantonen van waarheid of leugen, doch lijkt ons niet houdbaar wanneer men vaststelt dat het uitgangspunt van zowel E-meter als leugendetector is het zichtbaar maken van reacties aan de hand van niet controleerbare fysiologische prikkels, ten einde daaraan conclusies te verbinden. Dat uitgangspunt – en daarmee het karakter van het apparaat – verandert ons inziens niet door het soort conclusies dat men trekt, of dat nu is «to disclose truth to the individual who is being processed and thus free him spiritually», zoals het heet in de Scientology-uitgave *What is Scientology*, blz. 213, dan wel de leugenachtigheid aan te tonen van iemand, verdacht van een misdrijf. Het gebruik dat van leugendetectors kan worden gemaakt bij voorbeeld sollicitatieprocedures (zie prof. dr. J. F. Orlebeke en drs. L. J. P. van Doornen: Al is de leugen nog zo snel, in *Intermediair*, 18de jaargang, 37, 17 september 1982, blz. 9 e.v.) en psychotherapie (zie drs. A. Vrolijk en ing. E. T. Enting; *Electronica en psychotherapie*, in *Intermediair*, 11de jaargang, 35, 29 augustus 1975, blz. 59 e.v.) maakt trouwens duidelijk dat het ietwat te gemakkelijk is om de vraag of de E-meter een soort leugendetector is, ontkennend te beantwoorden met het argument dat de E-meter juist de waarheid wil aantonen. In de door de Kerk ter beschikking gestelde beschrijving van het werkingsprincipe van de E-meter van de hand van dr. Ph. Sonntag wordt trouwens gewag gemaakt van het feit dat de E-meter en de leugendetector gebaseerd zijn op hetzelfde principe (dr. Ph. Sonntag, *Die Funktion des Hubbard Elektrometers*, 1976, blz. 1, ter inzage op het commissiesecretariaat).

gelet op het feit dat daarin onder meer aantekeningen zijn opgenomen van auditor en supervisor⁹⁸.

Het auditeren wordt door Scientology ook wel aangeduid als geestelijke begeleiding, hetgeen deze activiteit een religieuze tint geeft. De terminologie brengt echter niet zozeer tot uitdrukking dat auditing een godsdienstig ritueel zou zijn als wel dat deze techniek zich richt op het geestelijke aspect van de mens. De mens is een geestelijk wezen, aldus leert de Scientology-filosofie, en streeft ernaar te blijven voortbestaan. Alleen de geest kan worden gered en alleen de geest kan het lichaam genezen. Auditeren is de praktische toepassing van die filosofische denkbeelden. Het brengt bij de cursist een leerproces op gang dat leidt tot begrip en verlichting. Of men na dat proces God ervaart in enigerlei vorm is, aldus Scientology, niet van primair belang. Een godsbeeld omgeven met dogma's en riten kent men niet. Wat wel van belang is, is het feit dat men ervaart. Het gaat niet om het geloof in een God, maar om de religieuze ervaring. Mag derhalve het gebruik van de term «geestelijke begeleiding» voor auditeren niet zonder grond worden geacht, Scientology zelf heeft dienaangaande weer verwarring gezaaid door auditeren ook een psychotherapeutische functie toe te kennen, namelijk in het kader van dianetics. Zoals al belicht, is dianetics de Hubbardiaanse leer, die aan de basis van Scientology lag. De religieuze context waarin Scientology is geplaatst, was evenwel vreemd aan dianetics en is dat nog steeds. Dianetics werd en wordt gepresenteerd als een methode om de mensen te genezen van traumatische ervaringen en hun gevolgen. Auditing speelt daarin een centrale rol en is in dit verband vooral een psychotherapeutische techniek. Technisch moge er tussen auditeren in Scientology en in dianetics geen principiële verschil zijn, de kwalificatie ervan blijkt nochtans te variëren al naar gelang de context waarin de techniek wordt toegepast.

Scientology heeft het religieuze karakter van zijn eigen context sterk benadrukt, zonder daarmee overigens de twijfels die velen daarover koesteren geheel te hebben kunnen wegnemen. De godsdienstige rituelen en ceremoniën die de Kerk toepast moeten ook tegen die achtergrond worden gezien. Zo beschikt elke kerk, ook de SKA, over een kapel waar op zondagen een dienst wordt gehouden, hetgeen in de regel wil zeggen een lezing wordt gegeven uit het werk van Hubbard. Er bestaat een zekere liturgie en er bestaan doop-, trouw- en begrafenisrituelen, die sterk doen denken aan de dienovereenkomstige christelijke gebruiken. Veelzeggend is echter, dat onder de tientallen mensen die inlichtingen hebben verstrekt er niemand was die meedeelde dat deze kerkelijke uiterlijkheden meer waren dan een randverschijnsel in de totale Scientology-activiteit.

In het afgelopen jaar heeft de SKA veel aandacht geschonken aan de ontwikkeling van de niet-levensbeschouwelijke kant van auditing, namelijk in het kader van dianetics. Het boek Dianetics van Hubbard doet het nog altijd goed en roept ook nu nog de reactie op die zich in de beginjaren openbaarde, namelijk dat mensen de ideeën uit het boek zelf proberen toe te passen. De Kerk speelt op die tendens in door plaatselijke activiteiten te stimuleren en te coördineren, daarbij zelf overigens op de achtergrond

⁹⁸ Het aanleggen van dossiers door de Kerk beperkt zich echter niet tot de cursisten. Wij hebben moeten vaststellen, dat de archieven van de SKA ook honderden dossiers bevatten betreffende personen in den lande die door de Kerk om een of andere reden belangrijk worden geacht, hetzij omdat zij een relevante maatschappelijke functie bekleden, hetzij omdat zij door hun contacten of activiteiten ooit een bedreiging voor de Kerk hebben gevormd of zullen kunnen vormen. Deze verzamelingen omvatten onder meer gegevens ontleend aan openbare stukken en berichtgeving via de media, terwijl ook schriftelijke en mondelinge mededelingen van en over de betrokkene worden geregistreerd. De SKA verklaart het aanleggen van deze dossiers met de wens om uit een oogpunt van doelmatigheid goed geïnformeerd te zijn over personen waarmee men te maken heeft. Aan die verklaring moet worden toegevoegd, dat deze dossiers van oorsprong een functie vervulden in de bescherming van de Kerk. Zij pasten in het beleid van agressieve verdediging, dat de Kerk gedurig heeft gekenmerkt. Welke aanwendingsmogelijkheden voor de dossiers men thans nog ziet, in het licht van de naar eigen zeggen gewijzigde opstelling van de Kerk, is onduidelijk.

blijvend. Zo is in zekere zin de cirkel weer gesloten: dianetics, aan de basis van scientology, nooit geheel weggeweest, nu weer in ere hersteld en wellicht de Kerk alsnog de groei-impuls gevend waarnaar men uitziet. Bovendien is na verkregen toestemming van Hubbard, net als in de eerste jaren, dianetics-auditing weer mogelijk zonder toepassing van de E-meter. Inmiddels worden momenteel in een tiental plaatsen in ons land dianetics-sessies gehouden. De coördinatie en de public relations waren eerst in handen van het bureau sociale coördinatie van de SKA, maar vallen nu onder divisie 6. De scientologen die de vestigingen leiden, hebben in de regel de status van field staff member. Zij behoeven toestemming van de Kerk (in feite het Religious Technology Centre, dat de juridische eigenaar is) tot het publieke gebruik van het gedeponeerde handelsmerk dianetics. De inkomsten uit de dianetics-sessies (f 50 tot f 75 per sessie) zouden niet naar de Kerk toevloeien. Wel hoopt deze op indirecte wijze aan de sessies te verdienen wanneer geauditeerden zich voor voortgezette training tot haar wenden. Als FSM hebben de dianetics-auditors een geldelijk belang om hun cliënten in die richting te bewegen.

Leden

Wij zullen ter voltooiing van onze beschrijving van de activiteiten van de SKA thans nog aandacht schenken aan enige nevenactiviteiten en aan de financiën. Laten wij echter, alvorens dit te doen, nog even terugkomen op de Scientology-cursisten. In het voorgaande is al duidelijk gemaakt hoeveel waarde de organisatie hecht aan het aantrekken en vasthouden van cursisten. Mensen die een Scientology-cursus gaan volgen, behoeven niet onmiddellijk lid van de Kerk te worden. Het lidmaatschap is slechts verplicht bij het deelnemen aan auditing en gevorderde trainingen. De meeste mensen die ooit een dienst van de SKA betrekken, worden dan ook niet lid. Van de ongeveer 7000 mensen die in het adressenbestand van de Kerk voorkomen, staat 10 procent te boek als lid, hetzij als lid voor het leven (eenmalige contributie: f 375), hetzij als lid voor een jaar (contributie per jaar: f 125). Het merendeel van de leden is tussen 25 en 35 jaar oud. Minderjarigen hebben voor hun toetreding als lid schriftelijke toestemming nodig van ouder of voogd. In de statuten van de SKA wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten leden: de volledige leden, waaronder bestuurs- en stafleden zijn te verstaan, en de kerkleden die «ermee instemmen om het Credo van de Kerk te volgen en geld contriëren». De strakke hiërarchie, die kenmerkend is voor de internationale organisatie, weerspiegelt zich in de nationale Kerk. Volledige leden hebben weliswaar stemrecht in de ledenvergadering – kerkleden niet –, doch dit recht wordt slechts gebruikt bij de verkiezing in eerste aanleg van de Raad van Bestuur, waarna deze zich in voorkomende gevallen door coöptatie aanvult. Van invloed op het beleid bij de leden is in het geheel geen sprake, zoals ook in internationaal verband elke beleidsbeïnvloeding van onder af aan wordt weggedrukt door een voortdurend eenrichtingsverkeer de andere kant op⁹⁹.

Kent de Kerk functionarissen die tot taak hebben cursisten te bewegen tot het volgen van nieuwe cursussen, evenzeer beschikt zij over functionarissen, wier taak het is om cursisten die de wens te kennen hebben gegeven met Scientology te stoppen tot andere gedachten te brengen en cursisten die gestopt zijn terug te brengen. De Kerk heeft formeel gelijk wanneer zij stelt dat cursisten op elk moment hun activiteiten binnen Scientology

⁹⁹ Weliswaar is daarin ogenschijnlijk onlangs enige kentering gekomen door de oprichting van de International Management and Field Advisory Board, samengesteld uit zogenaamde opinion leaders, scientologen, aan wier oordeel vanwege hun persoonlijke kwaliteiten enige waarde wordt toegekend, maar 's raads niet-representatieve samenstelling en beperkte bevoegdheid tonen duidelijk aan, dat de instelling van de raad minder is ingegeven door de wens om aan de basis invloed te geven op de beleidsvorming dan door het streven aan goed ingevoerde scientologen bruikbare ideeën te ontlokken, die in de ontwikkeling van het beleid van pas zouden kunnen komen. Kortom, een ideeënbus met de vorm van een adviesraad.

kunnen beëindigen. In de praktijk, zo blijkt uit vele reacties, worden de pogingen die zij in het werk stelt om de cursisten te behouden vaak als opdringerig en hinderlijk ervaren. Velen worden gedurende lange tijd achtervolgd met documentatiemateriaal, met brieven, met telefoontjes, kortom met allerlei manieren om het verloren contact te herstellen. Hoe hardnekkig de SKA daarin kan zijn, moge onder meer blijken uit het feit dat zij, ten einde het gewijzigde adres van ex-cursisten te achterhalen, inlichtingen omtrent de nieuwe verblijfplaats vraagt uit de gemeentelijke bevolkings- en verblijfsregisters. Dergelijke verzoeken, waarbij de SKA zich pleegt te beroepen op haar zelf aangenomen status van kerkgenootschap, zijn in het verleden door tal van gemeenten gehonoreerd¹⁰⁰. Blijkens mededelingen van de SKA gaat het daarbij vooral om degenen die ooit een boek kochten, maar verhuisden zonder een adreswijziging door te geven aan de SKA. Wij zullen op dit aspect later in dit verslag in algemener zin terugkomen¹⁰¹.

Nevenactiviteiten

Afgezien van de trainingen en geestelijke begeleiding, die de hoofdmoot vormen van de werkzaamheid van de Kerk in ons land, houdt de Scientology-organisatie zich nog met enige aangelegenheden bezig, die wij willen kwalificeren als nevenactiviteiten. Het gaat hier wel om vormen van toepassing van de filosofie van Scientology, maar anders dan de reguliere Scientology-praktijk staat de maatschappij in het focus van deze activiteiten. Zij zijn het gezicht van de organisatie. Voor dergelijke taken zijn afzonderlijke rechtspersonen in het leven geroepen, die zowel door personen als door regels nauw aan de SKA zijn gelieerd.

Relatief het dichtst bij de trainingen en geestelijke begeleiding van Scientology staat de drugshulpverlening die de organisatie verzorgt via de stichting Narconon. Het programma dat Narconon aanbiedt omvat een drietal onderdelen: lichamelijk afkicken, ontgiftiging van het lichaam en geestelijk afkicken. Het eerste onderdeel vergt gemiddeld 3 tot 7 dagen. In die tijd gebruikt de verslaafde geen drugs en eet hij volgens een aangepast dieet met grote hoeveelheden vitamines en mineralen. Hij wordt ter zijde gestaan door een vaste begeleider, die het ontwenningproces draaglijk probeert te maken. In de tweede fase, die circa 3 weken duurt, moet het lichaam van giften worden ontdaan met behulp van een programma dat in het voorgaande al de revue is gepasseerd als de «reinigings-rundown». Het laatste onderdeel van het programma dient ertoe de verslaafde, die nu clean is, geestelijk weer op het goede pad te brengen. Communiceren en confrontatie zijn hier de trefwoorden en de toegepaste technieken vertonen opnieuw een sterke gelijkenis met trainingen van de Scientology Kerk. In dit stadium kunnen ook oefeningen worden gegeven, gericht op het hervinden van een zinvolle maatschappelijke bezigheid. Zo dient bij voorbeeld de Scientology-cursus Student Hat om de basis te leggen voor het (her)aanvangen van een studie. Het Narcononprogramma is ontstaan in de Verenigde Staten, waar het op basis van particuliere initiatief toepassing vond in enige gevangenissen.

¹⁰⁰ Kerkgenootschappen (en genootschappen op geestelijke grondslag) genieten ingevolge de Wet Bevolkings- en verblijfsregisters en het Besluit bevolkingsboekhouding het recht om aan gemeenten inlichtingen uit het bevolkingsregister te vragen. Hoewel de wettelijke bepalingen in dezen in die zin dwingend zijn, dat dergelijke verzoeken om inlichtingen – aangenomen dat zij de geestelijke zorg door het genootschap dienen – niet kunnen worden geweigerd, is het de vraag of gemeenten inderdaad gehouden zijn in alle gevallen de gevraagde inlichtingen te verstrekken. Bij brief van 20 augustus 1981 heeft de minister van Binnenlandse Zaken bevestigd dat gemeenten in geval van twijfel een nader bewijs van de beweerde status van kerkgenootschap of genootschap op geestelijke grondslag kunnen vragen, terwijl voorts zou kunnen worden vastgesteld of de verlangde inlichtingen inderdaad de geestelijke zorg ten doel hebben. Zou de gemeente vervolgens negatief op het verzoek beslissen, dan kan de aanvrager daartegen opkomen bij de minister van Binnenlandse Zaken en vervolgens eventueel bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State. De minister toonde zich bereid om de gemeenten hierop te attenderen. De brief van de subcommissie en het antwoord van de minister liggen ter inzage op het commissiesecretariaat.

¹⁰¹ Zie paragraaf 4.5.1.

In de jaren '70 ontstonden in verscheidene landen Narconon-centra, waar drugsverslaafden gedurende het doorlopen van het programma (in totaal 4 maanden) intern verbleven. Hoewel in ons land reeds een tijd lang een Stichting Narconon Nederland bestond (opgericht door de SKA), ging pas in 1982 een hulpverleningsprogramma van start. De aanvankelijke opzet om in de 4 grote steden centra op te richten, bleek echter weldra te ambitieus. Alleen de vestiging in Amsterdam was vooralsnog levensvatbaar. In 1982 maakten volgens opgave van de SKA 26 verslaafden een begin met het programma. Daarvan zouden 7 het programma hebben afgemaakt en nu nog clean zijn. De omstandigheden waaronder het project functioneert lijken tamelijk ongunstig, omdat er weinig gelegenheid is om deelnemers intern te huisvesten en met verzoeken om overheidssubsidie geen resultaat werd geboekt. Van verslaafden, die inkomsten hebben uit een uitkering, wordt voor deelneming aan het programma een bijdrage van f 30 per dag gevraagd. (Wanneer subsidie zou worden verkregen, meent men f 75 per dag in rekening te moeten brengen.) De medewerkers aan het project zijn Scientology-leden, die met hun inspanningen kost en inwoning verdienen. Men beoogt om te zijner tijd ex-gebruikers – die niet per se scientoloog hoeven te zijn – in de staf op te nemen.

Met de SKA bestaat een nauwe relatie, welke is geformaliseerd in een overeenkomst tussen de SKA en de Stichting Narconon Nederland. Krachtens deze overeenkomst staat de SKA (het bureau sociale coördinatie) Narconon met raad en daad ter zijde; de Kerk staat Narconon toe de drugshulpverleningstechnieken ontwikkeld door Hubbard te gebruiken, kan «geschikte voorstellen en corrigerende adviezen» aan Narconon geven, stelt kantoorfaciliteiten ter beschikking en werkt verder actief mee om Narconons doelstellingen te verwezenlijken. De kosten die daartoe door de SKA worden gemaakt worden op declaratie door Narconon vergoed¹⁰².

Zoals Narconon in tal van landen een nevenactiviteit van de Scientology Kerk is, zo is ook in vrijwel alle landen waar zij gevestigd is een nauw gelieerde organisatie actief, die haar aandacht richt op de rechten van psychiatrische patiënten. In Nederland heet deze organisatie het Nederlands Comité voor de Rechten van de Mens. Het Comité heeft sedert zijn oprichting enkele jaren geleden getracht door publikaties zijn opvattingen over te dragen over bestaande misstanden in de (instituu)ts)psychiatrie. In het bijzonder richt het zijn pijlen op bepaalde vormen van dwangbehandeling, psycho-chirurgie en medicinale behandeling. In zijn strijd voor de rechten van de psychiatrische patiënt manifesteert zich de afkeer van de Scientology Kerk van de «traditionele» psychiatrie (een afkeer die gezien de talrijke controverses tussen organisaties op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg en Scientology wederzijds mag worden genoemd). Met name die achtergrond heeft het Comité in het vaarwater van de antipsychiatrie gebracht. Hoewel ook niet-scientologen lid van het Comité kunnen zijn, bestaat er een nauwe relatie tussen het Comité en de SKA. De contacten lopen via het bureau sociale coördinatie van de Kerk en omvatten onder meer de verschaffing van financiële en administratieve middelen.

Andere nevenactiviteiten waaraan de Scientology Kerk in diverse landen aandacht schenkt (zoals onderwijs en privacy-bescherming) worden in ons land vooralsnog niet in organisatorisch verband ontwikkeld¹⁰³.

¹⁰² De loskoppeling van het bureau sociale coördinatie van de nationale kerken (zie blz. 137) heeft weliswaar een eind gemaakt aan de formele relatie tussen de SKA en Narconon, maar informeel is die relatie gelijk gebleven.

¹⁰³ Zo deelde de SKA mee, dat er in Nederland geen plannen bestaan tot oprichting van een school waar Scientology-technieken in het lesprogramma zijn verwerkt. Dergelijke scholen bestaan hier en daar in de Verenigde Staten, Engeland en Denemarken, terwijl Scientology-organisaties als Applied Scholastics (Verenigde Staten) en Effective Education (Engeland) programma's voor kinderen met leermoeilijkheden ontwikkelen. De specifieke aandacht van Scientology voor kinderen beperkt zich in ons land tot een (overigens niet in het cursusaanbod opgenomen) word-clearing-cursus, die door sommige scientologen aan hun kinderen wordt onderwezen. In deze cursus staat de begripsvorming via een etymologische ontleding van begrippen centraal.

Financiën

De financiële huishouding van de SKA heeft door de jaren heen onderwerp gevormd van menige speculatie. Laten wij tot besluit van onze uiteenzetting over Scientology het beeld schetsen dat wij uit de (overigens zonder accountantsverklaring) overgelegde jaarrekening 1981 van de SKA, de schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling daarover, gegevens van de belastingdienst verkregen door tussenkomst van de staatssecretaris van Financiën en inlichtingen van ex-(staf)leden over het financiële aspect van de Kerk hebben kunnen opbouwen. Om te beginnen de inkomstenkant. Het zal geen betoog behoeven dat de belangrijkste bron van inkomsten van de SKA wordt gevormd door de betalingen voor geleverde diensten. Trainingen en geestelijke begeleiding leverden in 1982 f 1 180 000 op (in 1980: f 1 320 000; in 1981: f 350 000) en de verkoop van boeken, E-meters, insignes e.d. f 260 000 (1980: f 135 000; 1981: f 190 000). Het jaar 1981 vormde een dieptepunt: de inkomsten beliepen nog maar eenderde van die uit het topjaar 1979 toen bijna f 2 mln. werd ontvangen¹⁰⁴.

De tarieven voor trainingen en geestelijke begeleiding worden centraal voor alle kerken vastgesteld. Er zijn periodes waarin deze tarieven maandelijks met 5% worden verhoogd, volgens de Kerk enerzijds om cursisten aan te sporen om cursussen vooruit te boeken en anderzijds op grond van berekeningen van de internationale organisatie van de hoeveelheid geld die nodig is om de organisatie draaiende te houden. In hoeverre deze prikkel nog werkt bij de huidige hoogte van de tarieven is ons niet bekend, maar het wil ons voorkomen dat men toch wel moet denken dat vanwege het ontbreken van een werkelijk alternatief de prijselasticiteit van Scientology-cursussen schier nul is¹⁰⁵. Laten wij ter illustratie de tarieven vermelden van enige belangrijke cursussen uit het Scientology-pakket per december 1983, met tussen haakjes ter vergelijking toegevoegd de tarieven in 1980: Student Hat: f 1642 (440), Auditor-opleiding niveaus I-IV, per niveau: f 4265 (730), Ministers course (opleiding voor geestelijke): f 1679 (590), 12½ uur uur Auditing: f 7093 (1830), Purification Rundown: f 5117 (1460). Enkele eenvoudige cursussen uitgezonderd liggen de tarieven van de cursussen nu boven de f 1000. Degene die zich voor een trainingscursus of auditing inschrijft kan volgens het inschrijvingsformulier desgewenst binnen 3 maanden na afloop het grootste deel van zijn geld terugvorderen. Een dergelijke vordering wordt beoordeeld door een Raad van Onderzoek in Eisen tot Vergoeding (Claims Verification Board). Hoewel ons gevallen bekend zijn waarin door de Kerk tot terugbetaling werd overgegaan (met name wanneer cursussen of auditing niet waren afgemaakt), is ons uit verscheidene mededelingen ook gebleken dat terugvorderen in de praktijk heel wat anders is dan terugkrijgen. Het beleid van de Kerk ter zake is vastgelegd in een tweetal «policy directives» die gedetailleerd aangeven onder welke voorwaarden tot terugbetaling kan worden overgegaan. Die procedure is zo ingewikkeld en omslachtig – en bovendien voor mensen, die ontevreden zijn met de geboden diensten en dus in een enigszins gespannen verhouding met de Kerk staan, door haar inhoud zo ontmoedigend – dat het begrijpelijk is dat het beeld is ontstaan dat de Kerk slechts sporadisch tot terugbetaling overgaat¹⁰⁶. De al gememoreerde omstandig-

¹⁰⁴ De ter beschikking gestelde gegevens zijn zeer globaal van karakter. Alleen over het jaar 1981 beschikken wij over meer gespecificeerde cijfers. Pas begin 1984 kon de Scientology Kerk een voorlopige schatting van de inkomsten over 1982 geven. Over de uitgaven in dat jaar kon slechts worden meegedeeld, dat deze waarschijnlijk in ongeveer dezelfde mate waren gestegen als de inkomsten. De schattingen door verscheidene goed ingevoerde zegslieden van de inkomsten tot 1981 komen overigens aardig overeen met de door de SKA overgelegde gegevens.

¹⁰⁵ Eventuele effecten van deze prijspolitiek lijken ons overigens ook, dat de mogelijkheid om de cursussen te volgen als staf lid aan aantrekkelijkheid wint en dat dianetics buiten de SKA als alternatief aantrekkelijker wordt.

¹⁰⁶ Scientology Policy Directive no. 24 en 26 (28 juli 1982), ter inzage op het commissiesecretariaat. Typerend achten wij de volgende passage: «Over the years, it has been found that many people applying for Refund or Repayment discover that they do not want them. The reasons are many and varied, but few people really wish to cut themselves from the help that Scientology can give them» (Policy Directive 24, Attachment, blz. 2).

heid dat 1981 voor de SKA geen gunstig jaar was, komt ook tot uitdrukking in de hoogte van de uitgaven in dat jaar. Deze bedroegen f 1 130 000, waarmee zij de inkomsten met ruim een half miljoen overtroffen. Tot de hoogste uitgavencategorieën behoorden vergoedingen aan stafleden (2 ton), inkoop van boeken, enz. – betaald aan het Scientology-bedrijf New Era Publications in Kopenhagen – (1 ton), rechtsbijstand (1 ton) en huur en verzekering gebouw (f 167 000). Andere opvallende posten waren: «zendingsuitgaven» (f 84 000) – dat wil zeggen kosten van stafleden van andere kerken die voor enige tijd in Amsterdam waren gestationeerd voor het geven van speciale cursussen of auditing dan wel om de Kerk op organisatorisch gebied «bijstand» te verlenen –, training van stafleden die deelnamen aan cursussen en auditing in het buitenland, en de administratieve bijdragen aan de Moederkerk (f 35 000). Over die laatste post kan worden opgemerkt dat de nationale kerken vanouds een deel van hun inkomsten afstaan aan de internationale organisatie, daarmee bijdragend in de overhead-kosten van het beleid. Tegenwoordig bedraagt die bijdrage een wisselend percentage (vroeger 20% vast) van de netto-ontvangsten (bruto-inkomsten verminderd met een aantal kosten-posten). Mededelingen van de SKA wekken de indruk dat de huidige financiële relatie tussen de kerken onderling enigszins verward is. Enerzijds werden door de SKA vaste percentages van de ontvangsten aan de centrale organisatie afgedragen, anderzijds werden aan de SKA door hiërarchisch hogere kerken regelmatig specifieke rekeningen gepresenteerd voor geleverde diensten. Aldus is er een rekening-courantverhouding ontstaan, die, aldus de SKA, het zicht op de precieze financiële situatie bemoeilijkt; omdat andere nationale kerken in dezelfde omstandigheid zouden verkeren en het resultaat zou zijn dat de internationale organisatie langzamerhand een enorm financieel tekort heeft vanwege de uitstaande vorderingen, vindt momenteel een onderzoek op internationaal niveau plaats, waarin de oude rekeningen opnieuw worden bekeken en dat moet leiden tot sanering van de totale financiële huishouding van de Scientology Kerk.

Het exploitatietekort dat zich in 1981 aftekende was in die zin niet nieuw voor de SKA, dat ook in voorgaande jaren al verlies was geleden. De balans per 1 januari 1982 laat dan ook een tekort zien van bijna f 1 mln. De verhouding tussen vlottende¹⁰⁷ activa en passiva op de balans laat zien dat de SKA bijna f 1 mln. op de bank heeft staan (een bedrag overigens waarop de fiscus conservatoir beslag heeft doen leggen in verband met belasting-schulden), doch daartegenover schulden heeft aan de internationale organisatie tot een bedrag van f 1 154 000 en voorts voor f 1,5 mln. aan vooruitbetalingen heeft ontvangen voor nog te leveren diensten (eind 1983 zou de post vooruitbetalingen zijn geslonken tot 0,75 mln.). De eerstvermelde post zal, naar mag worden aangenomen, worden betrokken bij de in gang gezette schuldsaneringsoperatie. Over de tweede post verkeren wij echter in onzekerheid. Alle vooruitbetalingen voor trainingscursussen en auditing worden onder deze post geboekt en verdwijnen daaruit weer wanneer de desbetreffende diensten zijn verleend. De hoogte van het bedrag houdt in, dat het totaal aan cursussen en auditing die wel zijn betaald maar nog niet zijn geleverd het viervoud is van de feitelijk geleverde diensten in 1981. Dat kan worden verklaard, aldus de SKA, doordat deze post niet alleen het totaal aan vooruitbetalingen in 1981 omvat maar ook de vooruitbetalingen uit voorgaande jaren.

Een vergelijking met de jaarmet van 1981 geeft grond aan het vermoeden dat dat laatste element van het bedrag verreweg het grootste is, hetgeen kan betekenen dat het hier wel eens zou kunnen gaan om een in de loop van de jaren geaccumuleerd bedrag aan betalingen waarvoor generlei dienst meer zal worden gevraagd en geleverd. De vraag die zich dan aandient is waar deze gelden op de winst- en verliesrekening verschijnen.

¹⁰⁷ Over vaste activa in de vorm van gebouwen beschikt de SKA in het geheel niet. Het pand aan de Nieuwe Zijds Voorburgwal te Amsterdam wordt gehuurd.